

نقش وبلاگ‌های آموزشی

و تاثیر آن در خلاقیت معلمان و دانش آموزان

مهرناز رزمجویان

پژوهشگر پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش

دانش آموز که روزانه صورت می‌گیرد آموخته می‌شوند. در این میان وبلاگ‌ها قادرند هدف فوق‌الذکر را محقق سازند. مرحله مرور مطالب اینترنتی و برقراری ارتباط اجتماعی یا جمعی با کاربران و تبادل نظر در این حیطه از جمله مراحل است که به این نوع از آموزش، حیاتی دوباره می‌بخشد (Downes, 2004).

بنابراین اهمیت و ضرورت پرداختن به ساختار و ویژگی‌های وبلاگ‌ها در شناخت هر بیشتر و دقیق‌تر نسبت به کارکرد آموزشی و تربیت این ابزار اطلاعاتی در پیشبرد خلاقیت دانش‌آموزان روشن می‌گردد. این مقاله به ارائه مطالبی در تعریف خلاقیت و وبلاگ، خصوصیات وبلاگ، کارکردهای وبلاگ، نقش و جایگاه وبلاگ‌های آموزشی و ارتباط میان هر یک از این عناوین با آموزش و رشد خلاقیت در دانش‌آموزان می‌پردازد.

خلاقیت

خلاقیت به معنای آفریدن، به وجود آوردن و بیان عقاید اصلی است. خلاقیت مستلزم روانی، انعطاف پذیری و اصالت (تازگی) است. در خلاقیت ابتکار از همه چیز مهمتر است. خلاقیت بیشتر جنبه شخصی و شهودی دارد (عسگری، ۱۳۸۳). طرز برخورد مستقل منتهی به پاسخ ابتکاری است که اصطلاحاً خلاقیت خوانده می‌شود و ماحصل برخورد متفاوت با مسئله است (ابوترابیان، ۱۳۸۳).

به طور کلی خلاقیت دربرگیرنده موارد زیر است:

۱. توانایی دیدن پدیده‌ها به شیوه‌ای نو
۲. آموختن از تجارب قبلی و ارتباط دادن این یادگیری به موقعیت‌های تازه
۳. تفکری انعطاف‌پذیر و شکستن حصار محدودیت‌ها

۴. استفاده از روش‌های غیر سنتی و غیر متداول برای حل مشکلات و مسائل
۵. فراتر از اطلاعات موجود گام برداشتن
۶. آفریدن چیزی منحصر به فرد یا اصیل (عسگری، ۱۳۸۳ به نقل از دافی، ۱۳۸۳).

مک کلر (۱۹۵۷) معتقد است فرد خلاق اطلاعات گرفته شده را دوباره سازماندهی می‌کند و برای انجام چنین کاری به موارد زیر نیازمند است:

۱. مهارت‌ها و توانایی‌های لازم برای فعلیت بخشیدن به عقاید
۲. مجموعه‌ای از دانش و درک برای کاوش و یافتن ترکیبات تازه
۳. نگرش و آمادگی‌هایی که فرد را قادر می‌سازد تکلیفی را تا مرحله به فعلیت رساندن عقاید مناسب

فائق آید، بلکه در این است که طرز برخورد با ظرافت‌های مسئله تمرین شود و از این طریق ذهنی ورزیده تر بوجود آید.

توجه به ویژگی‌ها و مهارت‌های لازم برای تفکر خلاق و همچنین ویژگی‌های خلاقیت نشان می‌دهد که هم ویژگی‌های تفکر خلاق و هم مهارت‌های لازم برای آن قابل آموزش است و باید زمینه مطالعه و کسب اطلاعات را برای کودکان و نوجوانان بگونه‌ای فراهم نماییم تا آنان با دستیابی به ماده اصلی و اولیه خلاقیت، قادر به نوآوری باشند (عسگری، ۱۳۸۳).

اگر بخواهیم که تعلیم و تربیت به رشد خلاقیت‌ها منجر شود لازم است شرایطی را بر فضای تعلیمات حاکم کنیم که در آن شرایط اولاً خاصیت‌های مسبب خلاقیت متبلور شوند و ثانیاً فرصت و رخصت فعالیت و نتیجه بیابند.

رسانه‌های آموزشی یک طرفه، اجازه عکس‌العمل متقابل را از دانش‌آموزان سلب می‌نمایند

آموزش‌های مبتنی بر وب با فراهم ساختن رویکردهای خلاق آموزشی برای کاربران و ایجاد حس مشارکت و همکاری، فراگیران را مشتاق و علاقمند می‌سازد. یکی از انواع این نوع آموزش‌ها، وبلاگ است. وبلاگ یک تجربه آموزشی در پیشبرد خلاقیت دانش‌آموزان که یکی از اهداف آموزشی محسوب می‌شود می‌باشد. استفاده از وبلاگ‌های آموزشی در نظام آموزش و پرورش ما به عنوان یک تجربه آموزشی و فرضیه‌ای عملی برای تکمیل اهداف آموزشی و به صورت شیوه‌های غیر رسمی در مدیریت آموزشی مطرح می‌گردد. جی کراس و همکاران (۲۰۰۲) معتقدند که ۹۰ درصد از یادگیری در نتیجه گفت‌وگوها و روابط خودمآمنی میان افراد حاصل می‌شود. به بیان دیگر متون درسی که در کلاس مطرح می‌شود نه در همان محیط که از طریق ابزارهای دیگری نظیر فعالیت‌های ذهنی و درسی

همزمان با تغییرات سریع فنون و مهارت‌ها و ظهور پدیده‌های نوین در فناوری اطلاعات و ارتباطات و تأثیر آن‌ها بر شیوه‌ها و مهارت‌های زندگی، فرایند یاددهی-یادگیری نیز که یکی از ارکان اساسی و بنیادین جامعه است متحول و دگرگون شده است و ابزارها و شیوه‌های متفاوتی در این زمینه ابراز شده است.

دنیای آموزش مبتنی بر فناوری دنیای جدیدی است که فرصت‌های نو و بکری را در اختیار عوامل تأثیرگذار در یادگیری از دانش آموز و معلم تا مدیر و والدین و از برنامه‌های درسی و محیط آموزشی تا سیستم‌های مختلف آموزشی قرار می‌دهد. این روش‌های جدید شامل رسانه‌های جدید آموزشی و چند رسانه‌ای‌ها نیز می‌شوند (مهرمحمدی، نفیسی، ۱۳۸۲). اما اگر بخواهیم که تعلیم و تربیت به رشد خلاقیت‌ها منجر شود لازم است شرایطی را بر فضای تعلیمات حاکم کنیم که در آن شرایط اولاً خاصیت‌های مسبب خلاقیت متبلور شوند و ثانیاً فرصت و رخصت فعالیت و نتیجه بیابند. رسانه‌های آموزشی یک طرفه، اجازه عکس‌العمل متقابل را از دانش‌آموزان سلب می‌نمایند در نتیجه یادگیری انفعالی که نوعی عارضه برآمده از آموزش یک‌سویه است و در آن همه ارزش‌های تعلیم و تربیت در تلاش برای تقویت و تسلط یاددهنده بر کلاس و درس خلاصه می‌شود و آموزش تنها ذخیره اطلاعات یا بالا بردن باذه‌های مکانیکی مخاطب است. در این نوع از آموزش یادگیرنده را از سمت‌گیری برای پرورش قوای تشخیصی و تصمیم‌گیری، تلفیق و ترکیب اطلاعات، خلق آثار بدیع منع کرده ایم و مخاطب را در قالب‌هایی از رفتار کلیشه‌ای محصور نگه داشته‌ایم (ابوترابیان، ۱۳۸۳).

اما مبنای یادگیری فعال بر این واقعیت استوار است که اعمال آدمی و وقایع مستقلی که متعاقب آن اعمال در بیرون وجود او رخ می‌دهد زنجیره‌ای از اطلاعات آموزنده را تولید می‌کند و براساس همین اطلاعات، شخص دارای توانمندی تصمیم‌گیری، عبرت‌گرفتن، تمیز تغییرات مستقل و تابع، از نوگیری، جستجوگری و تحقیق، تلفیق و تولید اطلاعات می‌گردد. جریان یادگیری فعال اساساً برای پرورش یافتن رشد فکری نیروهای خلاق سودمند می‌باشد. بنابراین در این فضا همه باور دارند که ارزش آموزشی سؤال و طرح مسئله در این نیست که کسی پاسخ صحیحی برای آن پیدا کند یا از طریق جر و بحث، نظر بعضی بر بعضی دیگر

برای خلاقیت ادامه دهد.

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که رشد خلاقیت از دوران کودکی آغاز می‌شود و قابلیت آموزش دارد. از جمله روش‌های آموزش خلاقیت می‌توان به روش‌های زیر اشاره کرد:

۱. بارش فکری

بارش فکری یک راهبرد گروهی حل مسئله است که از طریق آن عده‌ای می‌کوشند برای مسئله‌ای ویژه با تمام افکار و اندیشه‌های خود، راه حل بیابند. این روش، متضمن تولید راه حل‌های بسیار متنوع است در حالیکه قضاوتی درباره مناسب بودن این راه حل‌ها صورت نمی‌گیرد (عسگری، ۱۳۸۳). به نقل از لفرانکوئیس، (۱۹۹۷)، در این تعریف بارش فکری تکنیکی گروهی است، دارای راه حل‌های متنوع است و شرکت‌کنندگان می‌توانند فی‌البداهه نظر بدهند؛ انتقاد و ارزشیابی ممنوع است؛ تلفیق، ترکیب، تغییر و اصلاح اندیشه‌های دیگران آزاد است که باید با رعایت احترام به آنها صورت گیرد؛ به نظر‌ها، دیدگاه‌ها، افکار و اندیشه‌های غیرمعمول توجه می‌شود و حضور افراد، داوطلبانه و اختیاری است.

۲. فهرست سؤالات

در این روش فهرستی از سؤالات مختلف تهیه می‌شود تا موجب برانگیختن قدرت تفکر و تصور فرد گردد. سؤالات آن گونه تنظیم می‌شود که ایده برانگیز باشد.

۳. ارتباط اجباری

این روش نوعی رابطه اجباری و تحمیل شده بین دو یا چند چیز یا فکر است. از ارتباط دو امری که معمولاً هیچ ارتباطی با هم ندارند، مفهوم تازه‌ای بدست می‌آید که زمینه‌ای برای ایده‌یابی و ایجاد تفکر خلاق می‌گردد. این روش مبتنی بر این اندیشه است که هر فکر یا شیء ترکیب جدیدی از امور است.

۴. بدیعه پردازی

از این طریق می‌توان یک ساختار استعاره‌ای به وجود آورد تا دانش‌آموزان بتوانند افکار خویش را رشد داده به محتوایی آشنا از چشم‌اندازی نو نگاه کنند.

۵. روش‌های تدریس فعال

الف) تشخیص حل مسئله: تشخیص و کاربرد دانش و مهارت‌هایی است که منجر به پاسخ درست یادگیرنده به موقعیت یارسیدن او به هدف مورد نظرش می‌شود. حل مسئله صرفاً دانستن اطلاعات، مفاهیم یا اصول و کنار هم قرار دادن آنها نیست بلکه یادگیرنده باید راه‌های تازه ترکیب دانش‌های قبلی را که به حل مسئله منجر می‌شوند را کشف کند.

ب) آموزش با روش بحث گروهی: گفتگوی سنجیده و منظم پیرامون موضوعی که مورد علاقه مشترک افراد شرکت‌کننده می‌باشد، استفاده از زبان ساده، بیان عقاید و اندیشه‌ها، تحمل نظر دیگران و آشنایی با آنها، درک نظرات و عقاید دیگران، یافتن زمینه مشترک و انتخاب موضوع در ربط با هدفهای آموزشی است.

۶. راهکارهای افزایش خودپنداره و ابراز وجود

فرد به راحتی بتواند عواطف و احساسات اصیل خود را بدون توجه به شرایط به طور صحیح و بدون بازداری نشان دهد؛ شامل گرفتن حق خود، ابراز عقاید،

احساسات و افکار به طور مستقیم و صادقانه به نحوی که حقوق دیگران نیز محترم شمرده شود. در نتیجه می‌توان مهارت‌های لازم برای آموزش خلاقیت را در دسته‌بندی‌های زیر خلاصه کرد:

- ابراز عقاید و نظرات آزادانه و داوطلبانه در حین احترام به عقاید دیگران

- روش‌های بحث گروهی

- ارائه راه حل‌های متفاوت و متنوع

- تلفیق، ترکیب، تغییر و اصلاح اندیشه‌های دیگران

- ابراز احساسات و عواطف از طریق ارزشیابی و انتقادهای معمول

تعریف وبلاگ

وبلاگ در لغت به معنای به اشتراک گذاشتن وب است؛ یعنی فضایی که در آن هر یک از کاربران اینترنت می‌توانند به صورت پیوسته، اطلاعات، افکار، عقاید، یا دانش‌های شخصی، مقالات و عکس خود را به اشتراک بگذارند (بهبهانی، ۱۳۸۲). از نقطه نظر کاربران، وبلاگ صفحه‌ای است با محتوای مرتب شده که مطالب آن به صورت متن، پیوند و تصویر با نظم تاریخی معکوس منتشر می‌شود تا خواننده زمان ارسال مطالب را بداند و همچنین آرشیو مطالب قدیمی تر که به سادگی قابل دسترسی است.

کارکردهای وبلاگ

در واقع وبلاگ‌ها هیچ شیوه‌یار روش منحصر به فردی را در آموزش دانش‌آموزان توصیه نمی‌کنند بلکه وبلاگ‌ها دانش‌آموزان را و می‌دارند تا در حیطه‌های تفکرات اجتماعی و فردی خلاقانه به بررسی، مطالعه، اظهار نظر، نقد و بررسی و مشارکت و همکاری با یکدیگر بپردازند (Wrede, ۲۰۰۲). اما به طور مختصر موارد زیر قابل اشاره هستند:

۱. **تفسیر و نظریه پردازی:** وبلاگ، محیط مناسبی برای ارائه عقاید و نظرات شخصی است که بر گرفته از نتایج یافته‌ها و تجربیات ذهنی فرد است.

۲. **مقالات:** نگارش مقالات در زمینه‌های گوناگون و مورد علاقه بلاگر

۳. **اخبار و حوادث روزانه:** وبلاگ نویسی در حال ثبت مجموعه کارها و وقایع روزانه زندگی خود است و تصویر روشن از شخصیت اجتماعی، عاطفی خود مقابل دیدگان کاربر ترسیم می‌کند.

۴. **بحث‌های کاربران گوناگون:** در وبلاگ ضمن پاسخگویی به برخی سؤالات عنوان شده در حیطه خاص وبلاگ به اظهار نظر پرداخته می‌شود و از این طریق کاربران به سادگی سؤالات مورد نظر خود را از بلاگر سؤال می‌کنند و علائق خود را با دیگران در میان می‌گذارند. به مرور زمان برخی کاربرانی که به موضوع مطرح شده در وبلاگ خاص علاقه نشان می‌دهند شناسایی شده و همین امر او را در انتخاب موضوعات و سبک‌های نوشتاری یاری خواهد رساند. از طریق نظراتی که برخی کاربران در مورد موضوعات و مطالب مورد نظر ارائه می‌دهند، نسبت به ضعف‌ها و توانایی‌های خود آگاهی می‌یابیم.

۵. دسترسی به مخاطب بیشتر و متنوع تر

۶. **حفاظت از اندیشه:** وبلاگ، حافظ اندیشه‌ها و افکار وبلاگ نویسی است. در بسیاری از مواقع افکاری بسوی ما می‌آیند که نمی‌دانیم چگونه آنها را منتشر کرده و دیگران را در آن سهیم نماییم. وبلاگ‌ها موجبات جریان دائمی افکار را فراهم می‌آورند.

۷. **دسترسی دائمی:** با اتصال به اینترنت در هر لحظه و هر مکان می‌توان به وبلاگ دسترسی داشت. می‌توان منابع را بجای ذخیره در فایل و دیسکت، در وبلاگ قرار داد تا همیشه بدون در نظر گرفتن مکان خاص، کامپیوتر خاص ... به اطلاعات مورد نظر دسترسی یافت.

۸. تمرین نوشتن:

عادت به نوشتن را در دانش آموزان نهادینه نمی کند و تنها درسی که دانش آموز موظف به نوشتن است انشاء می باشد (که آن هم جدی گرفته نمی شود) دانشجویان در مراحل تحصیلات تکمیلی در تهیه پایان نامه ها دچار مشکل هستند؛ اما با وبلاگ مرحله به مرحله تمرین نگارش می شود.

۹. ذخیره و بازیابی اطلاعات و مدیریت دانش: محتویات وبلاگ به منزله یک بایگانی از افکار و اندیشه های وبلاگ نویسان است که در مقاطع زمانی متفاوتی نوشته شده و در صورت نیاز به اطلاعاتی خاص می توان با استفاده از کلیدواژه و موتورهای جستجو به آنان مراجعه کرد، حتی بسیاری از وبلاگ ها لوگوی گوگل را جهت جستجوی یک مطلب خاص در کل مطالب وبلاگ در وبلاگ خود تعبیه کرده اند.

۱۰. گردآوری مهمترین، مرتبط ترین و روزآمدترین منابع در یک جا: وبلاگ ها با تمرکز بر یک موضوع خاص می توانند بستری مناسب برای ارائه اطلاعات فراهم کنند. با توجه به اینکه وبلاگ ها خلاصه ای از سایر موضوعات مربوط به دیگران را نیز ارائه می نمایند، آنان یک دید اطلاعاتی مناسب در ارتباط با یک موضوع خاص را به مخاطب خود منتقل می کنند. بدین ترتیب خواننده قبل از مطالعه تمام مطلب، دید مناسبی نسبت به آن پیدا می نماید.

۱۱. جامعه شبکه ای: در جامعه شبکه ای هر کس می تواند دارای سهمی در تولید و ارائه اطلاعات داشته باشد. وبلاگ ها دارای تأثیر مثبت در خصوص چرخش آزادانه اطلاعات در شبکه اطلاع رسانی هستند. در وبلاگ ها شاهد تقابل افکار، اندیشه ها و در یک مقیاس گسترده جهانی هستیم که با ایجاد یک شبکه ارتباطی قدرتمند صورت می پذیرد.

۱۲. عدم وجود انحصار: عملیات یک وبلاگ به یک نرم افزار خاص و انحصاری یا امکاناتی که صرفاً در اختیار یک سازمان خاص است، وابسته نیست. وبلاگ نویسان در حوزه عملکرد وبلاگ خود دارای آزادی عمل مناسبی هستند و در هر زمان می توانند شکل ظاهری یا محتویات آن را تغییر داد و ویژگی های جدیدی را بدون کسب اجازه یک مقام خاص به آن اضافه نمایند.

انواع نگارش وبلاگ و خلاقیت

دوگویی: گفتگویی متقابل میان دو شخصیت
مخالف گویی: گفتگویی که به موجب مخالفت با نظرات و مطالب عنوان شده شکل می گیرد و نظرات و مطالب مقابل را طرح می کند.

گفتار مبتنی بر چاره اندیشی: گفتگویی که طی هر نوع پیوند کردن به مفاهیم کلیدی یا عناوین مطرح شده در صفحه اصلی شکل می گیرد. گفتاری که به موجب شناسایی مؤلفه های فکری (ذهنی) عنوان شده در عناوین صفحه اصلی شکل می گیرد.

تک سئولوگ: متنی کلی را به اجزای سازنده آن تجزیه کردن و از طریق پیوند در محیط وبلاگ و بحث و گفتگو روزانه و به شکل مختصر به یکی از اجزا پرداختن.

گفتارهای ارتباطی: نظرات و مطالب متفاوت را به گونه ای با هم مرتبط ساختن

پرسشگویی: پاسخ به سؤالات از طریق پرس کردن

فضاهای خالی

بررسی نظرات: بی گیری شکل گیری یک عقیده و بررسی تفاوت نظرات دیگران

روایی گویی: بسط مطالب عنوان شده در صفحه اصلی و ساختن یک روایت

شخصیت آفرینی: خلق یک شخصیت و با کسوت او صحبت کردن

گزیده گویی: ترکیب ساختار قدیمی با استفاده از تقسیم

پیشگویی: تفکر در مسیر مطالب عنوان شده و حدس یک تفکر جدید

همانطور که ملاحظه می شود انواع شیوه های نگارش و گفتمان در وبلاگ ها تا حد بسیار زیادی با

را از یک بازدید علمی و یا کشف آزمایشگاهی شرح دهند و به تبادل تجربیات خود با دیگران بپردازند یا دیدگاههای دیگران را درباره یک اثر هنری به بوته نقد و بررسی بگذارند.

مشخصات وبلاگ ها

۱. وبلاگ رسانه ای تعاملی است

یکی از مهمترین تفاوت های وبلاگ با وب سایت سیستم نظر خواهی آن است. وبلاگ ها رابطه ای دو سویه بین نویسنده و خواننده برقرار می کنند و زمینه را برای یک یادگیری مشارکتی برقرار می سازند. دریافت سریع بازخوردها در ارتباط با ایده های ارائه شده، تسهیل در ارتباط بین محققان و طبقه بندی محتوا در

زمینه های مختلف در این بخش مطرح می شود. این قابلیت باعث نزدکتر شدن اندیشمندان علوم مختلف با یکدیگر شده و می تواند بینش های جدید ایجاد کند و وسیله ای برای ارتباط با دنیای بیرون است که از این طریق قابلیت به اشتراک گذاشتن و یادگیری مشارکتی را دارد. در وبلاگ پس از طرح یک ایده یا یک موضوع جدید، امکان بازخورد سریع آن فراهم می باشد و در صورتی که مطلب منتشر شده نادرست باشد، نویسنده در اسرع وقت قادر به تصحیح اشتباه خود خواهد بود.

۲. تداوم و روزآمدی

وبلاگ برخلاف وب سایت ها به صورت روزانه و حتی چندین بار در طول روز نو می شوند و باعث می گردد روزانه مورد بازدید قرار گیرد.

۳. ایجاز و ساده نویسی

روش های آموزش خلاقیت از جمله بدیعه پردازی، بارش فکری، فهرست سؤالات، راهکارهای افزایش خودپنداره و ابراز وجود هماهنگ و همخوان است. از آنجا که خلاقیت یک توانایی عمومی و قابل آموزش در برنامه های آموزشی می باشد با استفاده از وبلاگ ها در محیط کلاس و به عنوان یک ضمیمه برای ارائه نوآوری در جریان کلاس درس بسیار مؤثر است. عمل تعریف کردن و نگارش همراه با تفکر به دانش آموزان اجازه می دهد تا به تقویت مهارت های گفتن و نوشتن خود بپردازند و آنها را با دیگران به اشتراک بگذارند و به سؤال و جواب با یکدیگر بپردازند. البته این شرح وقایع تنها به هنرهای کلامی محدود نیست و دانش آموزان می توانند فراتر از آن احساسات و ادراکات خود را درباره هر موضوعی بیان کنند. می توانند تجربه عملی خود

جدیدبپردازند.

اگرچه در وبلاگ‌ها انتقال پیام از طرق مختلف از جمله صوت، تصویر و ... نیز قابل استفاده است اما مهمترین وسیله ارتباطی و رمز برقراری ارتباط‌های الکترونیکی در وبلاگ، زبان نوشتار است. در اینجا دانش آموزان تمرین نوشتن همراه با تفکر می‌کنند و این تمرین نگارش شیوه‌های مختلف، نقش مؤثری در بیان درونیات آنها ایفا می‌نماید. دانش آموزان در وبلاگ‌ها، یادگیری مستقل را آموزش می‌بینند، یاد می‌گیرند چگونه اطلاعات را پردازش کنند، وقت خود را مدیریت و یادگیری را ارزیابی نمایند. در وبلاگ، دانش آموزان می‌توانند در یک محیط مشترک یک فضای شخصی جهت خواندن و نوشتن در اختیار داشته باشند و عقاید خود را با دیگران به اشتراک بگذارند و به سؤال و جواب با سایرین بپردازند و به این ترتیب پیوستگی اجتماعی خود را گسترش دهند.

۳. نقش تلفیقی دانش آموز و معلم با یکدیگر

و دانش آموز با سایرین: وبلاگ‌های مشترک، وبلاگ‌هایی هستند که چندین نفر به طور همزمان آنها را نگهداری می‌کنند. این نوع وبلاگ ابزار مناسبی برای اشتراک و انتقال اطلاعات و همکاری در زمینه‌های تخصصی است. تمایل به خواندن به تنهایی جای خود را به تمایل به خواندن و مشارکت خواهد داد. وبلاگ وسیله‌ای برای ارتباط فرد با دنیای خارج است. برخی از اساتید از طریق وبلاگ‌ها این امکان را می‌یابند که به سمینارهای کلاسی سامان داده و از این رهگذر خلاصه مطالب اصلی را ارائه دهند. به این ترتیب وبلاگ‌هایی که بدین شیوه مورد استفاده قرار می‌گیرند به وبلاگ‌های گروهی تبدیل می‌شوند، به این معنا که به جای یک نفر یک گروه از افراد حق استفاده از وبلاگ‌ها را بدست می‌آورند. فارل در این زمینه چنین می‌گوید: چه بسا دسترسی به مطالب درسی طی یک هفته خاص، هم برای اساتید و هم دانشجویان به مراتب ساده‌تر خواهد بود و از آن جا که خلاصه مطالب درسی به طرز مؤثر در یک پرونده به ثبت رسیده است، از این رو چگونگی عملکرد کاربران در این خصوص کاملاً سازمان یافته و حساب شده است.

۴. فعالیت‌های مدرسه: نقش و جایگاه وبلاگ‌ها

در مدرسه و نظام مدیریتی مدرسه محور از یک سو بر تهیه زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و انجام فیلترگذاری‌های مورد نیاز و از یکسو بر پیش‌بینی مدل‌های آموزشی مناسب جهت اجرای برنامه‌های درسی مبتنی بر فناوری، خصوصاً وبلاگ‌ها می‌باشد. تهیه کامپیوترهای مجهز و سایت جهت دسترسی پیشبرد مناسب تر دانش آموزان و معلمان به انواع کامپیوترها و اینترنت و نصب برنامه‌های نرم‌افزاری جهت راه‌اندازی یک وبلاگ و استفاده از نرم‌افزارهای متمرکز و طرح ریزی اینترنت و شبکه‌های محدود، به منظور استفاده بهینه و جلوگیری از ورود ناامنی‌های موجود در شبکه از وظایف بخش‌های مدیریت می‌باشد. البته با وجودی که مسئولان مدرسه نباید قصد دخالت در زمینه محتوای وبلاگ را داشته باشند، اما استفاده از نرم‌افزارهای کنترلی در وبلاگ‌ها و نمایش نظرات بعد از ثبت و کنترل باعث استفاده بهینه از وبلاگ‌ها در مدارس خواهد بود. نشر وبلاگ‌های مدرسه‌ای می‌تواند کاربران را از حالت کاربر صرف

ساختن دانش آموزان به یک سری امکانات دامنه دار و پیوسته که نهایتاً به تبادلات فکری بیشتر و متعاقباً تقویت زمینه‌های فکری او منجر می‌شود.

از مواردی که همواره معلمان سعی می‌کنند دانش آموزان خود را به فراگیری آن‌ها ترغیب کنند عبارتند از:

- بهینه‌سازی فنون و شیوه‌های یادگیری توسط دانش آموز
- مطابقت دادن دریافت‌های جدید با دریافت‌های قبلی به لحاظ ساختاری و معنایی
- نتیجه‌گیری کردن از مباحث و اظهارات گوناگون عنوان شده با توجه به دیدگاه‌ها و نظرات شخصی خودش
- بحث و گفتگو با همکلاس‌ان و افراد خیره‌پیرامون موضوعات عنوان شده
- خلق و ایجاد مطالب و موضوعات بحث برانگیز
- آموختن برقراری ارتباط با مردم از طریق زبان نوشتار

نقش و جایگاه وبلاگ‌ها در

مدرسه و نظام مدیریتی

مدرسه محور از یک سو بر

تهیه زیرساخت‌های سخت

افزایی و نرم‌افزاری و انجام

فیلترگذاری‌های مورد نیاز و

از سویی دیگر بر پیش‌بینی

مدل‌های آموزشی مناسب

جهت اجرای برنامه‌های درسی

مبتنی بر فناوری، خصوصاً

وبلاگ‌ها می‌باشد

• پرورش حس استقلال و خودباوری همراه با سازماندهی کارهای گروهی
به نظر می‌رسد با توجه به خصوصیات و کارکرد وبلاگ‌ها، آنها توانایی برقراری تمامی ارتباطات ذکر شده در فرایند یاددهی - یادگیری را دارا باشند. وبلاگ‌ها محیطی را فراهم می‌نمایند که در آن یادگیری به کلاس درس محدود نمی‌شود و بلاگرها می‌توانند در صورتی که ارتباط اینترنتی برقرار باشد به بلاگ‌های خود دسترسی داشته باشند. بلاگ‌ها می‌توانند هم در کلاس علمی و هم در کلاس نگارش خلاقانه مورد استفاده قرار گیرند.

۲. فعالیت‌های دانش آموزان: از نقطه نظر

دانش آموزان، در وبلاگ‌ها دانش آموزان تجربیات و احساسات خود را به شیوه‌های دلخواه اظهار می‌نمایند. این کار به آنها کمک می‌کند تا درک خود را از جهان پیرامون خود بیان نمایند و به تقویت روابط اجتماعی و شناختی و شخصی خود از طریق این فرصت آموزشی

از آنجا که وبلاگ غیررسمی است به وبلاگ‌نویس اجازه می‌دهد به هر صورتی که مایل است بنویسد و در قید و بند نوشتار رسمی نباشد، چرا که از یک نوشته وبلاگی انتظار نمی‌رود که بدون عیب و نقص و منز باشد.

۴. وبلاگ‌ها به عنوان یک رسانه پویای آموزشی،

استفاده از صدا و تصویر امکان‌پذیر ساخته است

۵. پیوند با همان ارتباطات الکترونیکی

وبلاگ‌ها فهرستی از لینک‌ها به وب‌سایت‌ها یا وبلاگ‌های مرتبط با موضوع وبلاگ تهیه می‌کنند که نقطه شروع خوبی برای افرادی است که در آن حوزه خاص تحقیق می‌کنند و کلید دستیابی به منابع مورد نیاز وبلاگ گردیده است (صراف زاده، ۱۳۸۴). وبلاگ‌ها به صورت یک فیلتر عمل می‌نمایند. بلاگر می‌تواند در میان حجم عظیمی از اطلاعات موجود در اینترنت، مطالب مرتبط را به طلب خود پیوند دهد. بنابراین خوانندگان با مجموعه‌ای از اطلاعات فیلتر شده (البته به سلیقه نویسنده وبلاگ مواجه هستند) (محمدی، ۱۳۸۴). با توجه به اینکه وبلاگ‌ها خلاصه‌ای از سایر موضوعات مربوط به دیگران را نیز از طریق پیوندها ارائه می‌نمایند، یک دید اطلاعاتی مناسب در ارتباط با یک موضوع خاص را به مخاطب خود منتقل می‌کنند. بدین ترتیب خواننده قبل از مطالعه تمام مطالب، دید مناسبی نسبت به موضوع پیدا می‌نماید.

۶. آسانی فوق‌العاده

ایجاد و نگهداری و رایگان بودن وبلاگ‌ها برخلاف دیگر فناوری‌های نیازی به تخصص در دیگر حوزه‌ها ندارد و با هر میزان آگاهی از اینترنت و رایانه می‌توان نویسنده وبلاگ گردید.

نقش و جایگاه وبلاگ‌ها در فرایند یاددهی -

یادگیری

اما واقعاً وبلاگ چیست؟ و چگونه می‌توان از وبلاگ در یک محیط آموزشی جهت رشد استعدادهای بالقوه دانش آموزان استفاده کرد و اصولاً وبلاگ‌ها در فرایند آموزشی چه نقشی را ایفا می‌نمایند؟ در پاسخ به این سؤالات، نقش ابتدایی معلمان مطرح می‌گردد که آنها قصد آموزش چه نوع مطالبی را از طریق وبلاگ‌ها دارند و حوزه‌های اطلاعات آنها در زمینه موضوع مورد مطالعه و شیوه‌های مختلف آموزش آن تا چه حدی می‌باشد.

نقش و جایگاه وبلاگ‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری از چند بعد قابل بررسی است:

۱. فعالیت‌های معلمان
۲. فعالیت‌های دانش آموزان
۳. تلفیق فعالیت‌های معلم و دانش آموز و دانش آموز با سایرین
۴. فعالیت‌های مدرسه

۱. فعالیت‌های معلمان:

از دیدگاه معلمان وبلاگ‌ها ابزاری هستند که نظرات معلمان عنوان می‌شود، زمان و قوانین کلاسی و تکالیف دانش آموزان و تمرینات و خلاصه مطالب خواندنی در آن به ثبت می‌رسد؛ گردآوری مهمترین، مرتبط ترین و روزآمدترین منابع در یک جا، مشغول

خارج کرده و در عین حال فضای مشارکت و انتقاد را در محیط وبلاگ رشد دهد و از خطر انفعال و حیرت در مقابل اطلاعات فراوان جلوگیری کند، تولید وبلاگ عملاً دانش آموزان را وارد عرصه ارائه و تولید دانش می کند و این خود عامل بازدارنده برای پرداختن به مسائل دیگر جست و جوی بی هدف در شبکه است. لذا آموزش و پرورش باید در سیاست گذاری های خود به تشویق و ترویج سایت ها و وبلاگ های شخصی و گروهی دانش آموزان اقدام کند.

محدودیت ها و تهدیدات در استفاده از وبلاگ

محدودیت استفاده از وبلاگ ها در مدرسه و خانه به دلیل وجود تهدیداتی است که در استفاده از وبلاگ به طور اخص و اینترنت به طور اعم وجود دارد. وبلاگ ها و سایت هایی که افراد هم عقیده را گرد هم می آورند، شبکه ای را به وجود می آورند که نوجوانان می توانند دوستانه با علائق و گرایش های مشابه پیدا نمایند، اما اکثراً آنها به این موضوع توجه نمی کنند که در اختیار گذاشتن اطلاعات شخصی و خانوادگی تا چه حد می تواند برای آنها خطرناک باشد. معمولاً به دلیل خاصیت مجازی دنیای وب نوجوانان در این محیط اقداماتی را انجام می دهند که در برخوردهای واقعی و رو در رو به دلیل شرم و حیا از آن پرهیز می نمایند لذا رعایت ادب و دوری از بکار بردن الفاظ غیراخلاقی در وبلاگ ها در مورد معلمان و سایر دانش آموزان در وبلاگ ها لازم است و باید مراقب نوع استفاده از وبلاگ توسط دانش آموزان بود، به جای اینکه اینترنت و دنیای وبلاگ نویسی میان والدین و فرزندان فاصله بیندازد اگر درست مورد استفاده قرار بگیرد می تواند به عنوان پلی میان دو نسل عمل کند. والدین می توانند از این فرصت جهت آشنایی بیشتر با دنیای فناوری بهره برداری نمایند و برای القای ارزش های موردنظر خویش از آن استفاده کنند.

به طور کلی در توسعه شبکه مدارس رعایت نکات زیر لازم است.

۱. جهت راه اندازی سایت ها و وبلاگ های دانش آموزی، مدرسه ای و منطقه ای آموزشی که امکان تبادل اطلاعات در زمینه های گوناگون شهروندی و دموکراسی را در میان دانش آموزان و نیز بین دانش آموزان و نهاد های رسمی و سیاسی در سلسله مراتب اداری برقرار می سازد، اقدام گردد.
۲. رعایت نظام فیلترینگ در خانه و مدرسه، بهتر است رایانه حتی از لحاظ محل در جایی قرار گیرد که امکان نظارت بر آن وجود داشته باشد.
۳. باید برای کاربران، نظام نامه حقوقی و اخلاقی استفاده از شبکه تدوین شود و استفاده نامناسب از شبکه به گونه ای که موجب آسیب فردی و اجتماعی به سایرین شود دارای تبعات حقوقی و اجتماعی گردد.
۴. محیط های مجازی در اختیار دانش آموزان را باید به صورتی در آورد که کاربران امکان اطلاع از هویت افرادی را که با آنها تماس پیدا می کنند را بیابند، استفاده از وب کم، امکانات صوتی و ... فرصت پنهان شدن را کاهش خواهد داد.
۵. به منظور افزایش دسترسی نقاط محروم، استفاده

از امکانات فناوریانه جدید مانند ارتباطات بدون سیم برای مناطقی که ایجاد زیرساخت ارتباطی ثابت به دلیل پراکندگی امکان پذیر نمی باشد، همچنین ایجاد ایستگاه های سیار اطلاعاتی و ارتباطی با تجهیزات ارزان قیمت، می تواند سودمند باشد.

۶. دادن آموزش های لازم جهت استفاده از اینترنت به گونه ای که دانش آموزان علاوه بر یادگیری جنبه های فنی کار با آن به خطرات احتمالی آن آشنا شوند و از دادن ناآگاهانه اطلاعات شخصی و محرمانه و عکس های خانوادگی یا خصوصی یا کارتهای اعتباری و سایر اطلاعاتی که ناآگاهانه باعث بروز ناامنی برای آنها می شود خودداری نمایند (مهر محمدی، نفیسی ۱۳۸۳).

نتیجه گیری:

امروزه از جمله ابزارهای مختلف اطلاع رسانی در جهت گسترش جریان یاددهی - یادگیری که منجر به رشد خلاقیت در دانش آموزان می گردد، وبلاگ است. وبلاگ ها با خصوصیات منحصر به فرد خود از جمله تعامل دو یا چند جانبه، فناوری ساده، سرعت و سهولت خواندن، ارائه اطلاعات فراتر از اخبار، ایجاد روحیه همکاری و مشارکت، بهره گیری از سیستم های اشاعه خودکار اطلاعات، نظم تاریخی معکوس، آرشیوهای قابل تورق، تمایل به اشتراک اطلاعات و ... نه تنها از دیگر فرمهای ارتباطات با واسطه رایانه مجزا می شوند بلکه آنها را با موقعیت تازه ای نیز برای افراد جهت عرضه و بیان مطالب خودشان به صورت پیوسته فراهم می کند. این مقاله فرض را بر این می گذارد که بلاگ ها می توانند یک زمینه مهم برای نوآوریهای فناوری آموزشی باشند. به دلیل اینکه قالب وبلاگ ها شبیه نگارش روزانه های شخصی است که در آن فرد به ذکر ماجراها و رویدادهای زندگی خود می پردازد و فضایی را برای خلاقیت و بیان شخصی فراهم می سازد. بلاگ ها در هر لحظه از زمان و مکان که یک ارتباط اینترنتی موجود و برقرار است می توانند به بلاگ های خود دسترسی داشته باشند و این فرصتی برای یادگیری مستمر خارج از محیط کلاس درس فراهم می آورد.

اساساً وبلاگ نویسی با توجه به شرایط و موقعیتی که در آن به سر می برد مطالبی را عنوان می کند. این قبیل مطالب با توجه به خواسته ها و متعلقات فکری او طراحی شده اند و بدین ترتیب با توجه به نظرات قبلی افرادی که تا حدی از شخصیت اجتماعی آنها آگاهی یافته است دامنه موضوعات و مطالب موردنظر خود را گسترش می دهد یعنی در واقع وبلاگ نویسی به موضوعات و نظرات قبلی سر می زند و به دلخواه آنها را نقد کرده و ضمن آن که نظرات منحصر به فرد و انحصاری کاربران را به ذهن می سپارد کلیت شیوه ها و موقعیت های نوشتاری را به کنترل خود در می آورد و از این رو سبب می شود که کاربران در بیانات خود ملاحظاتی بیشتری را در نظر بگیرند و بدین ترتیب ترغیب می شوند که بیشتر در این مباحثات شرکت جویند و خود را بیشتر به یکدیگر بشناسانند، وبلاگ نویسی در حال ثبت مجموعه افکار و عقاید خود است و تصویر روشنی از شخصیت اجتماعی و عاطفی خود مقابل دیدگان کاربر ترسیم می کند، شخص بلاگر می

تواند در یک محیط مشترک، یک فضای شخصی نیز جهت خواندن و نوشتن در اختیار داشته باشد تا عقاید خود را با دیگران به اشتراک بگذارد و به سوال و جواب با سایرین پردازد و به این ترتیب پیوستگی اجتماعی خود را گسترش دهد. بلاگر خود را عضوی از یک نظام اطلاعاتی باز می داند که از لحاظ موقعیت جغرافیایی و سازمانی محدود نیست. وبلاگ ها از طریق بالا بردن مهارت نوشتن، استقلال فردی و در عین حال علاقه به مشارکت در امر یادگیری و به اشتراک گذاردن اطلاعات مرتبط و تلفیق بحث های کلاسی با دوره آموزشی، به نوعی یک حوزه پیوسته اطلاعاتی ایجاد می نمایند که یک مکمل در حوزه آموزش و محیط های آموزشی محسوب می شود. تطبیق ویژگی های بلاگر با خصوصیات فرد خلاق از جمله باز یگوشی فکری، توانایی دیدن موضوعات به شیوه ای نو، آموختن تجارب دیگران، استفاده از روش های غیر سنتی برای حل مشکلات، تفکری انعطاف پذیر و شکستن محدودیت ها نشان دهنده این است که وبلاگ ابزار مشترک مناسبی برای بروز و ظهور ویژگی های این نوع از افراد است. خصوصاً که خلاقیت از جمله توانایی هایی است که قابل آموزش و یادگیری است.

منابع:

- صراف زاده، مریم (۱۳۸۴). برخی کارکردهای آموزشی و پژوهشی وبلاگ ها، مجله الکترونیکی نما، شماره اول، دوره پنجم.
- عسگری، محمد (۱۳۸۳). تأثیر روش های آموزشی خلاقیت بر میزان خلاقیت دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی استان همدان، پژوهشکده تعلیم و تربیت استان همدان
- کریمی، طاهری (۱۳۸۶). در پیچه ای نو در دنیای کتابداری و اطلاع رسانی، مجله الکترونیکی نما.
- محمدی، فائقه (۱۳۸۴). آموزش از راه دور و کتابداران مرجع در عصر فناوری اطلاعات، مجله الکترونیکی نما.
- اشرف زاده، بهرام. مشخصات زبان وبلاگ های فارسی
- هوفیکو، دیوید (۱۳۸۴). وبلاگ نویسی فرهیخته: استفاده از وبلاگ برای پیشبرد سوادآموزی در کلاس، ترجمه امیررضا اصنافی، مجله الکترونیکی نما، شماره اول، دوره پنجم.
- ابوترابیان، محمد رضا (۱۳۸۳). پرورش نسل خلاق در ایران، تهران، مدرسه
- مهر محمدی، محمود؛ نفیسی، عبدالحسین (۱۳۸۳). گزارش تلفیق مطالعات طرح تدوین سیاست های راهبردی فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش
- نظافت، محمد. عوامل مؤثر در توسعه وبلاگ ها، مجله دانش و کامپیوتر، سال چهارم، شماره ۲۹، صفحه ۶۶-۶۷
- Downes, Stephen (۲۰۰۴). Blogging Educational, available in <http://www.downes.ca>
- Wrede, Oliver (۲۰۰۳). Weblogs as a transformational technology for higher education and academic research, in *blogtalk conference paper, Vienna may ۲۳rd - ۲۴th, ۲۰۰۳*
- Farmer, James (۲۰۰۴). Communication dynamics: Discussion boards, weblogs and development of communities of inquiry in online learning environments
- Wang, Jenny; Fang, Yuechui (۲۰۰۵). Benefits of cooperative learning in weblog networks available in www.Eric.org
- Crooss, Jay (۲۰۰۲). Blogs, learning circuits, April. Available <http://www.learningcircuits.org/2۰۰۲/apr/2۰۲/ttools.htm>